

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.
№ 36

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—
Halvt „ „ 125:—
I utlandet:
Helt år Emk. 350:—
Halvt „ „ 200:—

UTKOMMER ALLA ONSDAGAR

Redaktion:
Svenska Folkförbundet
Ansv. red.: M. Westerblom
Reval, Riddaregatan 3.

Annonspreis
enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt

7 okt.
1925

Läraremöte för Revals skolor.

Den 3 och 4 dennes ägde Revals s. k. folkupplysningsdag rum i stadsgymnasiets gymnastiksal på stora Klostergatan 7 härstädes. På mötet behandlades en mängd pedagogiska frågor och framkoms med många reformförslag. De många och långa referaten hade nog sitt stora värde, men det blev för mycket på en gång. Frågornas antal hade gärna kunnat vara minder, så hade man grundligare hunnit diskutera desamma. Av synnerligen stort intresse var frågan angående Kindergarten och framförallt föreståndarinnan L. Häillersens föredrag på tyska. Kindergarten tillskrevs stor betydelse icke blott för de små barnen utan även för sådana, som slutat folkskolan och icke ännu övergått till annan skola. För barn, som få stanna på klass vore också Kindergarten att rekommendera.

Bland frågorna må dessutom nämnas frågan angående folkskolorna och skoltvångets utsträckning samt dess framtids utsikter för Reval. Bland referaterna var Revals skolråd Chr. Brüller, som framhöll, att Reval var Estlands mest bildade stad, 95⁰/₀ av befolkningen var läs- och skrivkun-

nig och stadsförvaltningen offrade årligen stora summor på folkskolorna. Under det gångna budgetåret hade folkskolorna kostat staden 56 miljoner mark. Läroanstalternas antal utgör 50 med 11.888 folkskoleelever. Vidare må nämnas frågan angående privatskolorna. Referanter voro direktör J. Westholm och kyrkoherde L. Raudkepp, vilka begärde mera understöd och större frihet vad ämnesfördelningen beträffar för privatskolorna. Fackbildningsfrågorna syntes — som väl är — intressera de närvarande. En sak, som hittills för mycket försumrats. Bland de många referaterna, som uppträdde i dessa frågor, nämna vi skolrådet J. Kiivet och direktör O. J. Kiesel.

Många vackra tankar tänktes och sades på detta möte. Mätte åtministone några omsättas i verkligheten.

Estlands utrikespolitik.

Söndagen den 4 dennes höll general Laidoner inför en fullsatt sal av tacksamma åhörare ett utförligt referat över vår utrikespolitik. Som inledning yttrade generalen, att det är svårt att i ett kort anförande klarlägga hela

landets utrikespolitik, och att vid sådana tal träda personliga åsikter vanligt starkt i förgrunden, men när han mottog inbjudan hålla dagens tal var det också blott meningen att yttra sina personliga åsikter. Tiden är förbi, menade generalen, när en regering, utan att fråga allmänheten och utan att vara medveten om allmänhetens stöd, löser en eller annan politisk fråga. Estlands grundlag fordrar att allmänheten skall deltaga i politiska frågor, och för övrigt är tiden överallt förbi att driva politik i skymundan. I våra dagar förberedas och behandlas alla politiska frågor först i pressen och sedan tages steget fullt ut. Hela talet kunde indelas i tre viktigare avdelningar: Vi och våra grannar, varifrån hotar oss faran, och av vem kan vi erhålla hjälp. Under första avdelningen förklarade generalen i tydliga ordalag vikten att hålla fred med våra grannar... Ödet har satt oss på gränsen mellan öster och väster, vadsom delvis kan räknas till fördel, emedan vi därigenom fått del av olika kulturströmmar, men negativa sidan har dock varit större, näml. stormakternas strid om den fria vägen, vad som gjort att vi

ständigt varit under främmande spira. Striden om den fria vägen kan, i och med randsaternas bildande, räknas vara borta, emedan randstaterna tävla om transitleveransen. För tillfället stå vi med alla våra grannar i fredligt förhållande och kan man tryggt säga att ingen fara hotar oss. Sista inträngande på vår frihet hade vi från vår största granne Ryssland, men vi har slutit fred och tillsvidare har Ryssland hållit sig vid fredstraktatet, och det är vår högsta plikt att vi gör allt för att Ryssland icke eller i framtiden skall få anledning bryta detsamma. Med vår närmaste granne Lettland hade vi vid gränsfrågan visserligen små tvistigheter, men den blev löst på fredlig väg och nu stå vi i förbund med Lettland och vore önskvärd att förbundet skull utsträckas ännu i ekonomiskt hänseende t. o. m. tullunion Med Litauen och Polen har vi ej lyckats ingå i förbund vad som beror av deras tvister sinsemellan, men vi hoppas även att dessa sluta på fredlig väg och vi kan icke lämna våra sympatier till någon av dem som önskar lösa frågan med krig. Med Finland, som gav oss första hjälpen i frihetskriget, står vi i goda förhållanden och har vi mycket att lära av, såväl i kulturellt som politiskt hänseende. Nordiska stater Sverige, Norge och Danmark vilka ekonomiskt och kulturellt stå betydligt högre än vi, ha från våra första självständighetsdagar visat oss sin välvilja och någon imperialistisk fara från den sidan är icke att frukta, utan ett gott förhållande med dessa länder är på allt sätt till vår fördel. Tyskland är utmattad av kriget och en snar fara från den sidan är icke eller att förutse, men dock en nation med stor aktivitet som i framtiden kommer att spela en större roll i världspolitiken. Vi exportera mycket till Tyskland och köpa därifrån kanske mer. Tack vare behärskaudet av tyska språket kan vi med lätthet

få del av deras rika kulturförråd och man hoppas att arvfriendskapen med tiden försvinner. Estland var den första staten som lämnade minuriterna autonomi, vad som just tyskarna mest fordrade. England är ett land som vi har mest att tacka för vår självständighet. Man kan tryggt säga att utan hjälp från Finland och England skulle Estland som självständig stat knappast funnits. England är vårt störta exportland och en stor nation vars egenskaper vi mest äro lika. Enligt några artiklar i våra tidningar ser det ut som förhållandet med England skulle försämrats, men kan blott bekräfta motsatsen. Har i regeringens uppdrag vistats i England för skuldfrågans reglerande och tillmötesgåendet har varit det bästa. Som vi ser hotar oss förhärvarande ingen fara. Vi får dock icke nöja oss med ögonblicket, utan se framtiden som den kunde bli. Utom den nuvarande statsformen finnes i Ryssland även starka imperialistiska strömmar, vilka säkert sträcka handen efter vår självständighet om dessa komma till makten. Rysslands nuvarande statsform försvårar ekonomiskt samarbete. Många lägga allt för stor vikt på beställningar därifrån och transiten. Medger att transiten är bra, och vill ingalunda bestrida beställningarnas ekonomiska värde för vår stat, men vi får icke basera vårt ekonomi på desamma, då kommer vi förr eller senare under ekonomiskt förtryck. Dessutom har vi tredje internationalens propaganda som närmaste fiende. Ryssland är som ett politiskt försöksfält och om det förloorar några miljoner mer eller mindre av deras innevånare blir det dock en stor nation, men vi har icke råd att göra ett sådant försök, än mindre, när nu folket med stor majoritet av sagt detta.

Försvaret mot våra fiender har vi i första hand att söka hos oss själva. Kan vi icke avvärja första

stötten ha våra hjälpare utifrån ingenting att avvärja mer. Många se det som en stor olycka att baltiska förbundet icke kommit till. Kan blott säga att vi har förbund med närmaste granne Lettland och hoppas att det med tiden kommer att utvidgas även med andra. Ett förbund som blott existerar skriftligt är ej eller mycket att lita på och i såfall föredrar jag att saken först grundligt förberedes och sedan utföres. Vi hade ej förbund med Finland under frihetskriget, men erhöi dock hjälp. Andra hjälpen vore i såfall av våra närmaste grannar. Sluteligen får vi nämna Nat.Förb. vars moraliska stöd kommer att ha stort inflytande och genom moraliska stöden kommer även den materiella.

Bör potatisblasten avlängsnas från åkern och när?

Ur Lantmannabladet av agronom
A. G. Kellgren

I normala fall står detta tydligt i direkt proportion till blastens beskaffenhet och livslängd, vadan det alltså bör vara fördelaktigt att lämna blasten orörd så länge som möjligt. Hos tidiga sorter vissnar blasten ner ganska tidigt, men hos medelsena och sena sorter inträder vanligen ej mognaden förrän blasten hunnit utsättas för de första frostnätterna, då såsom bekant, bladen stryka med. Att någon dag i förväg avhugga blasten och tillgodogöra sig densamma är givetvis god ekonomi, men någon tidigare avverkning av blasten bör alltså ej äga rum under normala förhållanden.

Ett alldeles särskilt förhållande inträder, då grödan angripes av sjukdom, speciellt det s. k. potatismögel (potatissjukan), då blastens omedelbara avlängsnande kan hindra sjukdomssporerna, som utbildas å bladen, att sprida sig till knölna. Vid sådant tillfälle bör avverkningen ske tidigt, i början av augusti, och blasten

bör genast och fullständigt avlägsnas från åkern. Man får naturligtvis då finna sig i att skörden av knölar blir mindre än om blasten fått sitta kvar, men detta bör ju uppvägas av större friskhet. Potatisen torde i år hava gått ganska fri från sjukdom, men i stora delar av landet har dock väderleken ej varit uteslutande gynnsam.

Den långvariga och starka torkan i förening med den starka värmen har inverkat, att knölarna ej som vanligt kunnat hålla jämna steg med blasten som emellertid utvecklats sig ovanligt yppigt. Genom denna ymniga blast strömma massor av vatten, som jorden får släppa till av sina begränsade förråd, så att knölarna hotas med uttorkning och mångenstädes stannat tidigt i sin utveckling. Säkerligen skulle det vara skäl att sätta en damm för utsugningen genom att avlägsna blasten eller åtminstone det mesta därav. En kraftig toppning av blasten snarast möjligt torde vara på sin plats, då augusti varit huvudsakligen torr, och det är osäkert om det kommer regn inom närmaste tiden.

Den tidiga blastskörden medför givetvis ej så litet foder, som dessutom är värdefullare än man i allmänhet tycker tro. Potatisblasten är rik på smältbar äggvita och lämpar sig därför bäst för mjölkande kor, men bör aldrig givas i större mängder åt gånge samt aldrig åt kor, som snart skola kalva. Detta försiktighetsmått bör även iakttagas med potatisknölarna.

Att få blasten avlägsnad från åkern före skörden underlättar denna och bör därför ej försummas, även om särskilt tidig avverkning ej skulle ifrågasättas.

Lantbr.-sällsk.: s Jordbr.-byrå.

Blir Magnushof kommunens egendom?

Magnushof, som efter husbyggnadsnämndens tragiska bröllopsaga för

mer än tre hundra år tillbaka i tiden grundades av Magnus Brümmer (1604), som utvidgades av grevarna de la Gardie och Koningsmarckarna och som under människoplågarna Stackelbergs hårda käppar fick sitt stiligast slott, har för Wormsö kommunalråd blivit en ovanligt hård nöt att knäcka. Kommunalarbetet misslyckades totalt med jordfördelningen. Många långa och kostsamma resor och rättgångar har det givit upphov till och ännu är det ovisst vem som hembär segerkransen. Trots detta misstag ha de förra kommunalråden dock alltid varit för övertagandet av herrgårdsbyggnaden. Därom vittna de beslutna i kommunens annaler. I saknad av riktig ägare blevo malarna allt glupskare i herrgårdsbyggnaden. När nu budskap kom att allt var klart för att underteckna överlämningsakten blevo våra utvalda villrådig, ryggradslösa. Sista minnet av fädernas storverk stod på spel och hotade övergå i främmande händer. För att slippa ansvaret sattes igång en öppen omröstning bland befolkningen. Man förstod sakens allvar och listan för Magnushof fick de flesta underskrifterna. Svibyborna uppvisade härvid en utmärkt bestämdhet. Med denna omröstning som grund beslöt rådet skicka sin representant för att underteckna överlämningsakten. Men, o ve, vart tog Norns korp vägen?

Magnus Hof.

DEN GÅNGNA VECKAN.

Inrikes.

Kyrkoherden W. Kaljus i Isaku församling har av konsistoriet avskedats från sitt ämbete. Han beskylls för gudsförnekelse. Man har redan länge vetat, att den unge prästmannen i konsistoriets ögon hade allt för fria åsikter i en del religionsfrågor. Då han för någon tid sedan i Grand-Marina härstädes inför flera hun-

De av våra läsare, som ännu icke insänt sina prenumerationsavgifter, uppmanas härmed att FORTAST möjligt göra det. På landsbygden kunna avgifterna sändas genom lärarna. I Reval mottagas pengarna alla dagar kl. 10—2 på Riddaregatan 3.

Uppskjut icke denna viktiga sak, ty därigenom får vår tidning lida.

Redaktionen.

dra personer höll ett föredrag kom detta ännu mer i dagen. Han har ställts till ansvar inför konsistoriet och det har bevisats, att hans åsikter angående Kristi gudom, uppståndelse och återkomst strida mot kyrkans uppfattning. Han har skriftligen framlagt sina åsikter. Men Isaku församling, som tydligen mycket uppskattar sin själasörjare, fordrar att få behålla den avskedade. Kyrkorådet vill icke böja sig under konsistoriets beslut, utan har beslutat att betala lönen även i fortsättning till W. Kaljus, och skulle någon präst av konsistoriet sättas dit, så vägrar man bestämt att betala lön åt en sådan. Den sista villan blir alltså värre än den första.

Den 5 dennes sammanträdde riksdagen för första gången efter sommarlovet. Det har berett riksäldsten stora svårigheter att finna ny utrikesminister i stället för K. Pusta, som avgått. Ingen av de kallade har åtagit sig uppdraget. Riksäldsten har nu vänt sig till sändebudet i Finland, herr Hellat. Möjligen åtager sig denne uppdraget.

Utländt.

Nord-Amerikas Förenta stater och Frankrike ha redan en längre tid underhandlat om Frankrikes skulder till Förenta staterna. Finansminister Caillaux har utan att först ha rådfrågat parlamentet erbjudit att till Förenta sta-

terna under loppet av 62 år betala över 5, 5 miljard dollar. Förenta staternas skuldkommision fordrar dock mycket mer, näml. 150 miljoner dollar i årsbetalning, sedan prutade den på sin fordran och sänkte den till 130 miljoner dollar per år. Tills vidare har en tillfällig överenskommelse delvis uppnåts, näml. att Frankrike under de första 5 åren betalar endast 40 miljoner dollar per år.

I vårt grannland Lettland begynte riksdagsvalen den 4 dennes. Propogandan för valen har varit mycket livlig. Vad partipolitik beträffar läro våra grannar taga rekorden efter som över 20 olika partier självständigt deltagit i valen. Den 5 oktober börjades försvars-konferensen i Locarno i Schweiz. Tysklands regering hade tidigare, därtill tvingad av nationalistevna, hos statsmakterna framställt frågan, huruvida icke också frågorna angående krigsorsaken och Köln-området evakuerande skulle kunna behandlas på konferensen. Ehuru svaret blev nekande, så komma tyskarna likväl att vara med på kongressen. Stresemann har i Berlin haft överläggningar med Rysslands utrikeskommissarie Tshitserin, som sökt påverka Tyskland att i stället för att närma sig England bliva Ryssland troget.

Kriget i Marocko fortgår alltjämt. Abd-el-Krims härar trängas från söder och norr. Fransmännen tränga framåt i söder och intaga den ena riffen efter den andra. Om inte den stora regnperioden snart kommer Abd-el-Krim till undersättning, vilket omöjliggör fortsättningen av kriget, så kan det nog gå illa för den tappre Abd-el-Krim, ty även spanjonerna tränga sakta fram i norr.

Den gamle.

Den gamle bodde två trappor upp de hetaste sommarmåna-

derna. Endast en tunn vägg skilde honom från hyresgästen i rummet intill. De två enslingarna kunde ogenerat samtala på var sin sida om väggen. „God morgon fröken“ ljöd gubbens ännu klangfulla röst rätt så tidigt varje morgon.

En eftermiddag var det ovanligt livligt i gubbens rum, och en ofrivillig åhörare blev vittne till följande samtal: „Nej, nej farfar, släck nu vackert spriköket, vi ska gå ut i stan och dricka te!“ hördas en ynglings kraftiga bas. „Men poiken lilla“ invände gubben med darrning på rösten. „Farfar, jag riktigt skäms; vi leva i överflöd och farfar sitter ensam och övergiven här och har det så smått. Jag har inte ännu lärt mig att röka och suppa, och därför kan jag litet lindra farfars svåra ställning på hans gamla dagar... Nå liknar jag far också?“, — „Något“, hördes gubben rörd svara. „Far var visst mycket ung när han for till Amerika?“, — „Ja“. — „Hur gammal är farfar?“ — „79 år“.

Följande dag promenerade de två, en symbol av ungdomen och ålderdomen sida vid sida, fram och åter på gatan i närheten av bostaden. Hur strålade inte den gamles ansikte av glädje, när han bytte hälsningar med bekanta på gatan. Gubbens historia lyder i korthet sålunda: I yngre dagar har han varit trädgårdsmästare på ett större gods och då var han en välmående man. Bland hans barn var en son, med vilken han inte kom riktigt bra överens. Den unge vildbasaren rymde en vacker dag till Amerika och återsåg aldrig mera sitt hem och de sina. Faderns liv blev också omväxlande. Han förlorade sin hustru, gifte om sig, förlorade platsen och mullade snart ner sin andra hustru också. Hos en yngre son fick han bo, men när denne sedan en längre tid varit utan tjänst, blev det svårt att uppehålla den egna familjen, än mindre kunde han ha kvar fadern då, som också

blivit gammal. Gubben lämnade då sonen och bodde hos släktingar än i staden än på landet, såde småningom sin lösegendom och levde ett sparsamt liv i ensamhet. Så får han plötsligt en högsommardag att telegram under-tecknat med den „förlorade sonens“ namn. Samma dag anlände med taget en väl uppfostrad yngling, vilken presenterade sig som gubbens sonson. Endast ett dygn stannade den blivande unge hos sin farfar och då ägde även ovannämnda samtal dem emellan rum, men han lämnade mer än minnet kvar hos den gamle, när han reste. Den gamle packade också snart derefter sina tillhörigheter, sade ett varmt farväl till sin granne och reste till landet, för att där med underhåll av sin sonson leva ett sorgfritt liv. Det är vackert att hjälpa våra gamla.

Penningkurser

Revals börs. 7 okt. 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	1804	1819
100 rentmark	—	8850	8975
100 Fmk	—	937	947
100 sv. kr.	100	10.000	10.100

Revals torgpris

	per pund	Emk.	
Hela svin			47—50
Gädda	”	”	20—25
Abborre	”	”	18—20
Strömming	”	”	10—12
Wassbuk			
(Kilo)	”	”	10—15
Smör	”	”	90—125
Mjök	” stop	”	18—20
Ägg	” par	”	16—18
Rågmjöl	” pud	”	290—300
Havre	” pud	”	240—275
Potatis	” stop	”	7—8

BIL-TRANSPORTER

verkställes av

A. S. SLEIPNER, Stockholm
Riks 2485, Norr. 4339

till angränsande statsambällen, järnvägsstationer, egendommar och handelsaffärer.

Svenska Sockerfabriks A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 á 2½ kg, finnes till salu hos alla specialhandlare.